

Városok és építészetük, mint az egyes korok társadalmának lenyomatai

- emlék-kézirat Tóth Zoltán 80. születésnapjára -

A Pécsi Tudomány Egyetem Műszaki és Informatikai Kar Breuer Marcell Doktori Iskola (BMDI) megemlékezést tartott néhai dr. Tóth Zoltán professor emeritus tiszteletére 2021. március 5-én nyolcvanadik – február 25-i - születésnapja alkalmából. Ekkor „jelent meg” 12. könyve, mint emlék-kézirat digitális formában *Városok és építészetük, mint az egyes korok társadalmának lenyomatai* címmel. A rendezvény, melyet dr. Gergyák János egyetemi docens szervezett, nyitó alkalom volt arra, hogy az immár könyv formát öltött kézirat szabadon letölthetővé váljon a szakma, a hallgatók az érdeklődők számára az alábbi linken:

https://drive.google.com/file/d/16HhPbzdCOYIAEAAvDnxh7vZI17g-jb80/view?usp=drive_web

Tóth Zoltán ajánló szavai: *„E könyv fókuszában azok a változások állnak, amelyek hatására kialakult az európai városépítészet története. Európáról szól, amelynek kreativitása megteremtette egységét és az itt élő nemzetek különbségeit, ami sokszínűségét adja, s kiszolgáltatott és szerencsétlen lenne történelme nélkül, ami városaiban íródott. A mai európai városok értelmezhetetlen, kusza szövedékké válnának történetük ismerete nélkül.”*

A program során Dr. Bachmann Bálint professor, egyetemi tanár, a BMDI vezetője köszöntötte az online rendezvény résztvevőit. Kiemelte, hogy az esemény fontos része Dr. Tóth Zoltán posztumusz emlék-kézirata bemutatásának, amelynek jelen formában való közreadásában Dr. habil. Benkő Melinda PhD egyetemi docensnek (többféle minőségben is) és dr. Kovács Katalinnak fontos szerepe volt, köszönet érte.

Dr. Bachmann Bálint utalt személyes emlékeire, hiszen a valamikori Pollack Mihály Műszaki Főiskola hozta létre az urbanisztikai képzést, a doktori iskolát, melyeknek Dr. Tóth Zoltán egyik alapítója volt.

Mély műveltség, szakmai tapasztalat, alázat jellemezte – a személyiségéhez hozzátartozó pipa illatával. A „nagy öregek generációja” (Bachmann Zoltán, Kistelegdi István, Tóth Zoltán, Hübner Mátyás...) kinevelte az utódokat, melyek közé sorolta Bachmann professor úr önmagát is.

Kihangsúlyozta, hogy a BMDI mellett a Műszaki és Informatikai Kar Építészeti és Várostervezési Tanszéke továbbra is elkötelezettje az urbanisztika oktatásának, így a méltó folytatás biztosított.

Dr. Hübner Mátyás professor emeritus, évfolyamtárs felidézte, hogy 1960-ban találkoztak a „Bercsényiben”, szobatársak voltak, a vidékiség minden előnyét élvezve lettek egymást segítő, megbecsülő barátok. Itt találkoztak Gömör Jánossal is, itt jött létre a több mint 50 éve tartó baráti-szakmai kapcsolat.

Zoltán 1968-ban került Pécsre és 39 éven át tudásával segítette a várost, a megyét, a tervező irodát főépítészként, tervezőként különböző beosztásokban. Gömör Jánost Zoltán hívta Pécsre, aki 26 évig volt Pécssett városi főépítész. Ő pedig 13 év Szegedi Tervezői múlttal települt Pécsre, ahol a Pécsitervnél volt vezető tervező, műszaki igazgatóhelyettes.

A „három csapattag” együttműködése Pécs fejlődésének meghatározó idejét is jelentette, a jelentős lakosság emelkedés tennivalói mellett ekkor nyerte el a város a Hild, majd Világörökség díjat, lett Európa Kulturális Fővárosa.

1990 a megújulás éve volt a Pollackon is, ekkor hozták létre a főiskolai, majd egyetemi településmérnök képzést, ahol a „csapattagok” mellett Dr. Meggyesi Tamás professor vállalt alapító atyai szerepet.

Azt vallották, amit Hérakleitosz mondott: „Tanítani nem annyit tesz, hogy megtöltünk egy üres vödört, hanem hogy felszítunk egy tüzet.”

Ma mintegy 800-900 településmérnök van, akik Pécssett végeztek, és a településügy különböző területén tevékenykednek. Sajnos a hallgatói létszám ezen a szakon egyre csökken, az viszont örvendetes, hogy sok másoddiplomás jelentkezik a település szakra. Tóth Zoltán első könyve – A települések világa – 1991-ben jelent meg, ami tömörségével, közérthetőségével meghatározó tankönyve lett a településmérnök hallgatóknak.

Tóth Zoltán éppen fél éve ment el örökre. Zoltán nagytudású nagyszerű építész és urbanista volt, létrehozta a szolgáltató igazgatást, a szakmai közéletben mindenütt ott volt, önzetlenül segített a hallgatóknak, kollégáknak. De megbecsült tanár, világutazó, jó barát - ez is Ő volt, emlékét így őrizzük.

Zábránszky Pap Klára az Országos Főépítész Kollégium ny. titkára, évfolyamtárs felidézte a Főépítész Kollégium alakulását, Tóth Zoltán, mint első elnök szervező, korrekt kollegiális munkáját és munkatársi kapcsolatukat. Igen jól tudtak együttműködni, kapcsolatot tartani az országban tevékeny főépítészekkel. Közös munkájuk az új minisztériumi területi főépítész szervezetben folytatódott. Tóth Zoltán meghatározója volt e formációnak is, szakmai tapasztalata, széles látóköre, baráti gesztusai, a szakma iránti elkötelezettsége, önzetlensége kivívta a területi főépítészek iránta való tiszteletét. Szerencsésnek érzi magát, hogy a szakmai barátságon túl Zoltánnal évtizedekig hivatalosan is kollégák lehettek.

Dr. Benkő Melinda, a BME Urbanisztika Tanszék habilitált egyetemi docense nemcsak szakemberként, hanem elsősorban, mint Zoltán építész fiának felesége mondott néhány gondolatot. A sors úgy hozta, hogy bár azonos szakmát műveltek, soha nem dolgoztak együtt. Figyelemmel kísérték egymás szakmai pályafutását, ismerték egymás könyveit, utazásait. Majd szólt Zoltán emlék-kézirata kiadásának körülményeiről. A könyv Zoltán nyugdíjazása után készült, 2014-2015-ben pedig Dr. Lovra Éva, akkor még a PTE doktorandusz hallgatója, NKA pályázat segítségével részben kiegészítette, lektorálta, így egy több mint 500 oldalas mű született. Zoltán halála után felmerült, hogy lehetne a kéziratot közkinccsé tenni. 2021-ben, a 80. születésnap alkalmából dr. Kovács Katalinnal az eredeti kéziratát átnézték, csak jogtiszta illusztrációkat hagytak benne, a fejezetek nyitó képeit színesre cserélték, és 2021. február 25-én emlék-kéziratként közre adták. Ahogy Zoltán is hitte, fontos a hallgatókat támogató szakmai és emberi közeg, s ez a könyv is egy e közül.

Végezetül Zoltán első hivatalosan kiadott könyvéből, A települések világa (Ponte Press Kiadó Pécs, 1997) bevezetőjéből idézte az alábbi gondolatokat:

„Furcsa és bonyolult képződmény a település. Mint ahogyan furcsa és bonyolult az ember is. Ahány ember, annyiféle, mindenki egy önálló, megismételhetetlen individuum, de a sokféleség mellett – úgy melleleg - mindannyian emberek is vagyunk. Ahány település, annyiféle, de mégiscsak mind település.Ez a települések világába vezető „útikönyv” az anatómiai ismereteket adja, s egyben egy olyan gondolkodásmódot kísérel meg közvetíteni, mely megkönnyíti a mindig egyedi település egyediségének felismerését is.”

Kiss Lajos ny. területi főépítész (Szeged) felidézte Tóth Zoltánnal kapcsolatos emberi és szakmai emlékeit. Szólt az első találkozásról, amely Szolnokon egyetemistaként történt. Ők termelési gyakorlaton voltak és Zoltán a helyi kivitelező cég ifjú mérnökeként segítette munkájukat. Megemlítette hasznos és emlékezetes külföldi tanulmányútjaikat, majd oktatói kooperációjukat. Végül a területi főépítész korszakukra emlékezett, és Zoltánt nagytudású, megbízható kollégaként és önzetlen barátként jellemezte.

Arató András István ny. területi/állami főépítész elmondta, alapvetően Tóth Zoltánnak köszönhető, hogy sok év tervező irodai munka után - anno - Hajdú-Bihar megye főépítésze lett. A tanácsi ajánlat után felkereste az akkor már a szakmában neves főépítészt, Zoltánt, aki ismeretlenül, de barátként fogadta Pécssett, két napon át a vendége volt. Zoltán bemutatta neki a várost meg a környéket is, és ezen keresztül is beavatta a főépítészség rejtelmeibe, mesélt a szakma szépségeiről, no meg a várható nehézségekről. Kapcsolatuk a főépítész kollégiumban folytatódott, majd 1992-ben már, mint kollégák, együtt vágtak neki az új szakmai

kihívásnak: a területi főépítési munkának (ő Debrecenben), s kötöttek egy életre szóló szakmai barátságot.

Dr. Szaló Péter ny. államtitkár (Tóth Zoltán minisztériumi főnöke volt Zoltán területi főépítési munkája során- szerk.) arról beszélt, egy régi minisztériumi jogász szerint a közigazgatásban a személyi kérdések a legfontosabbak. Akkor értetlenkedett, de évek múltával maximálisan egyetértve idézte fel Tóth Zoltán alakját, aki széles látókörű, nagyon jó szakma-politikus, jó barát, kedves csibész volt. Köszönte Benkő Melindának és Kovács Katalinnak, hogy ez a 12. kötet, mint emlék-kézirat így létrejött, közkinccsé lehetett tenni.

Körmeny Imre a MUT örökös tiszteletbeli elnöke arról szólt, több ízben is lehetősége volt Tóth Zoltán könyveit előzetesen megismerni. Az építésügyért felelős tárcánál évekig a szakmai könyvek kiadásának támogatásával is foglalkozott, s nagy örömeire szolgáltak Zoltán igen értékes kéziratai, amelyeket támogatni tudtak, s könyv lett belőlük. Ezt a legutolsó kéziratát is véleményezhette előzetesen, mely méltó zárása Zoltán gazdag munkásságának.

Végezetül Hübner Mátyás professor emeritus külön felhívta a doktorandus hallgatók figyelmét az urbanisztika, a telepítésügy szépségeire, nehézségeire, a szakember utánpótlás fontosságára.

Megköszönte a résztvevőknek, hogy ilyen nagyszerű módon idézték fel Zoltán szakmai, alakját, és részt vettek a rendezvényen. Tanításainak, gondolatainak végső összefoglalója az emlék-kéziratban közkinccsé válhatnak mindenki számára.

Zábránszkyé Pap Klára